

УДК 336.7

ФІНАНСОВИЙ РИНОК: КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРАКТУВАННЯ

Гаряга Леся Олегівна,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів та обліку

Черкаського навчально-наукового інституту Університету банківської справи, Україна;

e-mail: garyaga@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-5266-797X

Анотація. Мета статті — дослідження категоріальних особливостей трактування фінансового ринку та уточнення окремих аспектів його визначення з урахуванням сучасного розвитку економіки. Проведено контент-аналіз особливостей трактування фінансового ринку. Систематизовано наукові підходи до визначення поняття «фінансовий ринок» і здійснено контент-аналіз його трактування. Сформовано вибірку визначень поняття «фінансовий ринок»; виділено компонентний склад поняття; підраховано кількість згадувань кожної компоненти; визначено найбільш репрезентативні компоненти і здійснено їх ранжування. Визначено основні компоненти, що формують трактування поняття фінансового ринку, а саме: фінансові активи (інструменти, ресурси), система (сукупність) відносин, фінансові інститути (посередники), попит і пропозиція (кон'юнктура), складова (сфера) фінансової системи і складова економіки (економічного простору). Охарактеризовано використання цих компонент у визначеннях фінансового ринку. Запропоновано інтегроване визначення фінансового ринку як специфічної забезпечуваної сфери фінансової системи, що за своєю суттю є системою економіко-правових відносин, які виникають з приводу формування, використання, обігу, трансформації, розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів (уречевлених у фінансових активах); ринок, на якому взаємодіють покупці та продавці фінансових ресурсів, де формується попит і пропозиція на них; сукупність фінансових інституцій, що надають фінансові послуги з допомогою відповідної інфраструктури; сукупність самостійних сегментів (кредитний, фондовий, валютний, страховий та інші), функціонування яких повинно сприяти досягненню сталого розвитку та економічному зростанню з використанням традиційних та інноваційних фінансових інструментів та технологій.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансові активи, фінансові інститути, попит і пропозиція, контент-аналіз.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 2; бібл.: 17.

FINANCIAL MARKET: CONTENT ANALYSIS OF THE FEATURES OF INTERPRETATION

Hariaha Lesia,

Ph. D. in Economics, Associated Professor,

Associate Professor of Department of Finance and Accounting,

Cherkasy Educational-Scientific Institute of the Banking University, Ukraine;

e-mail: garyaga@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-5266-797X

Abstract. The genesis of approaches to the interpretation and functioning of the financial market is due to the development of the global post-industrial information society. Despite the accelerated pace of development of the financial market, the theoretical and methodological principles of its formation and operation are unsystematic and fragmentary, so they need additional justification.

The content analysis of the peculiarities of the interpretation of the financial market is carried out. Scientific approaches to the definition of the concept of «financial market» are systematized and content analysis of its interpretation is carried out. A sample of definitions of the concept of «financial market» was formed; the component composition of the concept is highlighted; the number of mentions of each component is counted; the most representative components have been identified and ranked. The main components that shape the interpretation of the concept of financial market are identified, namely: financial assets (instruments, resources), system (set) of relations, financial institutions (intermediaries), supply and demand (conditions), component (sphere) of the financial system and the component of the economy (economic space). The use of these components in the definitions of the financial market is characterized. An integrated definition of the financial market as a specific supporting area of the financial system, which is essentially a system of economic and legal

relations arising from the formation, use, circulation, transformation, distribution and redistribution of financial resources (embodied in financial assets); the market in which buyers and sellers of financial resources interact, where demand and supply for them is formed; a set of financial institutions that provide financial services through the appropriate infrastructure; a set of independent segments (credit, stock, currency, insurance, etc.), the operation of which should contribute to sustainable development and economic growth using traditional and innovative financial instruments and technologies.

Keywords: financial market, financial assets, financial institutions, supply and demand, content analysis.

JEL Classification: G10, G20, O16

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 2; bibl.: 17.

Вступ. Генезис підходів до трактування і функціонування фінансового ринку зумовлений розвитком глобального інформаційного постіндустріального суспільства. Попри прискорені темпи сучасного розвитку фінансового ринку, теоретико-методологічні засади його формування і функціонування є несистемними та дещо фрагментарними, що потребує уточнення окремих позицій і додаткового обґрунтування особливостей трактування. Скорочення часового інтервалу між світовими фінансовими кризами та їхні поглиблення свідчать про недосконалість наукових знань у парадигмі «ефективний фінансовий ринок» і неспроможність фінансової системи до саморегуляції та підтримки відповідного рівня фінансової стабільності. Саме тому як теоретико-методологічні, так і практичні аспекти функціонування фінансового ринку постійно перебувають у полі зору як закордонних, так і вітчизняних науковців і практиків.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Проблемам теоретико-методологічного функціонування фінансового ринку та його сегментів присвячено праці багатьох науковців, зокрема: А. Бабенка, М. Дубини,

Р. Квасницької, В. Кременя, В. Лук'янова, О. Любкіної, С. Міщенко, С. Науменкової, Ю. Сапачука, В. Смагіна, Д. Тарасюка, І. Школьник, І. Чуницької та багатьох інших.

Проте постійного вдосконалення потребує сутнісний аспект формування поняття «фінансовий ринок», оскільки саме від повноти змістовного наповнення залежатиме ефективність прагматичного дослідження цього ринку — його оцінка, аналіз, управління і регулювання.

Мета статті — дослідження категоріальних особливостей трактування фінансового ринку та уточнення окремих аспектів його визначення з урахуванням сучасного розвитку економіки.

Результати дослідження. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів розвитку фінансового ринку в цілому або його окремих сегментів присвячено праці багатьох науковців. Зокрема, науковою спільнотою сформовано значну кількість визначень поняття «фінансовий ринок». Вітчизняні науковці здійснили групування різних підходів до трактування фінансового ринку (табл. 1).

Таблиця 1

Систематизація наукових підходів до трактування фінансового ринку

Автор	Підхід до групування	Сутнісні аспекти фінансового ринку
І. Чуницька [1, с. 58—62]	Площина відносин (сукупність, сфера, система відносин)	Сукупність обмінно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі купівлі-продажу фінансових активів, які виступають ринковим товаром. Сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг
	Площина визначення поняття як складової, підсистеми	Складова, підсистема фінансової системи (ринкової системи — на більш високому рівні ієрархії)
	Інституційний підхід	Сукупність фінансових інституцій
Р. Квасницька [2, с. 28]	Функціональний аспект	Механізм, відносини, сукупність відносин, система відносин, форма організації
	Аспект просторово-граничних окреслень функціонування	Ринок, сукупність ринків, система ринків; місце купівлі-продажу, сфера, відносин, взаємозв'язків, торгівлі, фінансової системи; економічний простір; середовище; центр; умови
	Організаційно-інституційний аспект	Сукупність інститутів (інституцій); сукупність форм; система інститутів; структура; складова частина
В. Кремень [3, с. 60—62]	Ринковий	Система економічних відносин
	Інституціональний	Сукупність фінансових інститутів чи фінансових посередників
	Поєднання ринкового та інституціонального підходів	Сукупність економічних відносин із приводу перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів через систему фінансових інститутів на основі взаємодії попиту і пропозиції

Закінчення табл. 1

Автор	Підхід до групування	Сутнісні аспекти фінансового ринку
Д. Тарасюк [4, с. 13]	Системний підхід	Система економічних відносин, націлена на формування, розподіл і перерозподіл капіталу
	Інституціональний підхід	Сукупність інститутів, з яких складається фінансовий ринок
	Технічний (функціональний) підхід	Механізм перерозподілу капіталу за допомогою посередників на основі взаємодії попиту і пропозиції
М. Дубина [5, с. 262]	Інституціональний підхід	Сукупність фінансових посередників, що надають певний спектр послуг своїм клієнтам
	Ресурсний підхід	Механізм обігу фінансових ресурсів у межах національної економіки
	Товарний підхід	Дослідження ринку через вивчення основного «товару» — фінансової послуги
	Ринковий підхід	Сукупність економічних відносин

Примітка. Систематизовано за [1—5].

Узагальнюючи групування вітчизняних підходів до трактування фінансового ринку, наведене в табл. 1, варто відмітити, що всі науковці зазначають: визначення сутності фінансового ринку є поліваріантним і потребує різностороннього дослідження. У кожному із наведених підходів фігурує інституціональний підхід; щодо визначення фінансового ринку як системи відносин підходи мають різну назву, проте однакову суть (площина відносин, ринковий, системний); розгляд фінансового ринку як певного механізму позначається науковцями як функціональний, технічний (функціональний), ресурсний підходи. Також автори виділяють підходи до дослідження фінансового ринку у площині його визначення поняття як складової, підсистеми та через основний «товар», що обертається на ринку (товарний підхід). Ми вважаємо, що дослідження фінансового ринку щодо обертання основного «то-

вару» (фінансові активи, фінансові ресурси, фінансові послуги, фінансові інструменти, фінансові продукти) більш доцільно розглядати як об'єктний підхід, тобто щодо дослідження об'єкта, відносно якого виникають відповідні відносини на фінансовому ринку. Зробимо уточнення, що у праці [5, с. 262] автор розглядає узагальнення підходів до визначення ринку фінансових послуг, проте ці підходи можна застосувати і до фінансового ринку.

Вищенаведене дозволяє констатувати, що підходи до визначення фінансового ринку різняться залежно від площини та аспектів дослідження. Саме тому для поглиблення та узагальнення наукових підходів до визначення фінансового ринку використаємо контент-аналіз і визначимо компонентний склад поняття «фінансовий ринок», досліджуючи його трактування в різних джерелах.

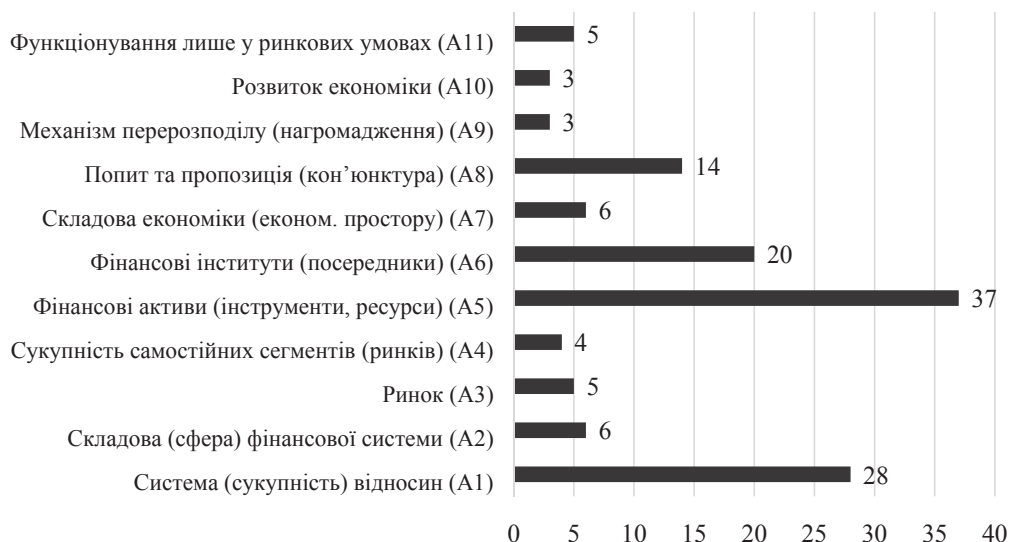

Рис. 1. Частота згадувань компонент поняття «фінансовий ринок»

Примітка. Авторська розробка.

Контент-аналіз проведено за таким алгоритмом:

- формуємо вибірку із визначень поняття «фінансовий ринок»;
- виділяємо компонентний склад поняття;
- підраховуємо кількість згадувань кожної компоненти;
- визначаємо найбільш репрезентативні компоненти ранжування, для кожної з яких присвоюємо відповідний ранг (1 ранг відповідає найбільшій кількості згадувань).

Формування вибірки визначень поняття «фінансовий ринок» базувалося на використанні 45 вітчизняних і закордонних джерел, зокрема у дослідженні були використані енциклопедії, словники, монографії, дисертації та автореферати, наукові статті та навчальні посібники. Результати контент-аналізу поняття «фінансовий ринок» наведено на *рис. 1*.

Наступним етапом проведеного дослідження було присвоєння відповідного рангу кожній компоненті, що формує склад поняття «фінансовий ринок», який подано в *табл. 2*.

Таблиця 2

Ранжування компонентного складу поняття «фінансовий ринок»

Компонент	Кількість згадувань	Ранг
Система (сукупність) відносин (A1)	28	2
Складова (сфера) фінансової системи (A2)	6	5
Ринок (A3)	5	6
Сукупність самостійних сегментів (ринків) (A4)	4	7
Фінансові активи (інструменти, ресурси) (A5)	37	1
Фінансові інститути (посередники) (A6)	20	3
Складова економіки (економічного простору) (A7)	6	5
Попит та пропозиція (кон'юнктура) (A8)	14	4
Механізм перерозподілу (нагромадження) (A9)	3	8
Розвиток економіки (A10)	3	8
Функціонування лише в ринкових умовах (A11)	5	6

Примітка. Визначено автором.

Основними компонентами, що формують трактування фінансового ринку в більшості досліджених джерел, виходячи із даних *рис. 1*, є «фінансові активи (інструменти, ресурси)» (1 ранг), «система (сукупність) відносин» (2 ранг), «фінансові інститути (посередники)» (3 ранг), попит і пропозиція (кон'юнктура) (4 ранг), складова (сфера) фінансової системи і складова економіки (економічного простору) (5 ранг). Так, у переважній кількості визначень, що відповідає 1 рангу (37 згадувань), звертається увага на об'єктну складову фінансового ринку, тобто на те, що саме обертається на ньому. У більшості випадків акцентується увага саме на фінансових активах [2, с. 33; 7, с. 20], проте трапляються у визначеннях й інші об'єкти фінансового ринку, зокрема: фінансові інструменти, фінансові ресурси, фінансово-грошові ресурси, грошові кошти.

У цьому аспекті варто відмітити дослідження об'єктів купівлі-продажу на фінансовому ринку, здійснене Р. Квасницькою [2, с. 33], яка виділяє фондову (фінансові ресурси) і майнову (фінансові активи)

форми таких об'єктів. Зважаючи на важливість виділення об'єкта, відносно якого формуються відносини на фінансовому ринку, є цілком логічним, що більшість визначень містять цей компонент. Деталізуємо та розширимо об'єктну складову фінансового ринку (*рис. 2*).

Важливим компонентом у формуванні визначення фінансового ринку є дослідження сутнісної складової цього поняття, що проявляється в його трактуванні як «система (сукупність) відносин» (2 ранг). Досліджуючи цей компонент, варто відмітити, що виникнення відповідних відносин між учасниками фінансового ринку є беззаперечним фактом, оскільки тільки вступаючи у відповідні відносини, можна привести в рух фінансові ресурси, що є об'єктом купівлі-продажу на цьому ринку. Зауважимо, що всі види відносин на фінансовому ринку мають суспільний характер (економічні [7, с. 20; 8, с. 15], грошові [9, с. 7], економіко-правові [4, с. 7], обмінно-перерозподільчі [10, с. 7] і соціально-економічні [11, с. 3]).

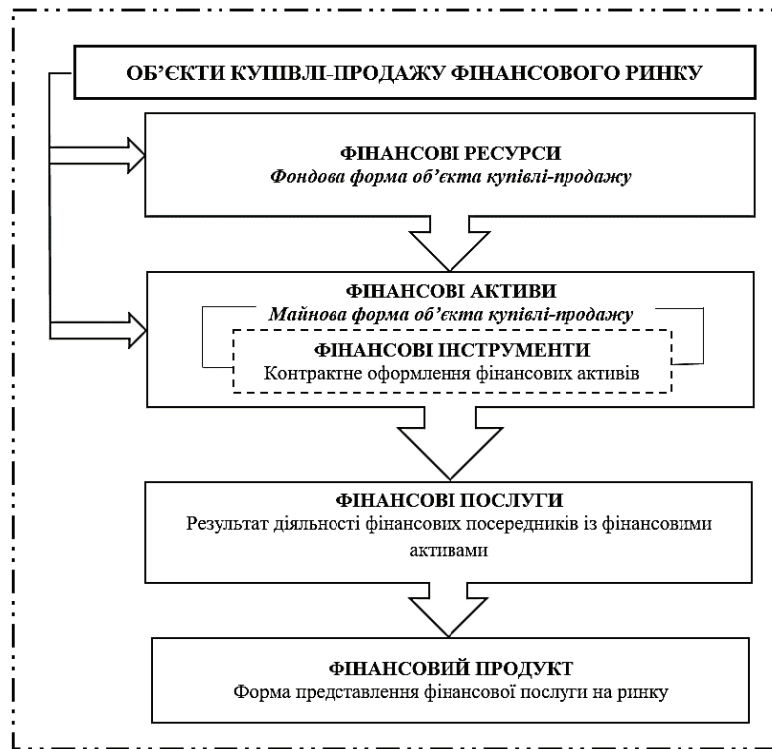

Рис. 2. Об'єктна складова фінансового ринку

Примітка. Деталізовано з урахуванням [2, с. 33; 6].

Наступний компонент, що формує визначення фінансового ринку, є «фінансові інститути (посередники)» (3 ранг). У цьому аспекті варто зазначити: щодо організаційно-інституційної структури саме фінансові інститути як професійні учасники формують «посередницьке ядро» фінансового ринку, оскільки «перелив» фінансових ресурсів відбувається саме через цих фінансових посередників. Крім того, важливу роль у формуванні організаційно-інституційної структури фінансового ринку відіграють суб'єкти його інфраструктури (біржі, депозитарії, реєстратори, клірингові центри тощо). Також вважаємо за доцільне зауважити, що на сучасному етапі розвитку фінансового ринку з'явилися нові суб'єкти, які не є фінансовими посередниками (банки і небанківські фінансові установи), проте надають послуги фінансового характеру, зокрема фінтехи, криптовалютні біржі, платформи з обміну валют, P2P (peer-to-peer) кредитування та інші учасники.

Стосовно формування кон'юнктури фінансового ринку (попиту і пропозиції на фінансові інструменти), то в досліджених визначеннях фінансового ринку цей компонент фігурує 14 разів (4 ранг). Відмітимо, що як і на будь-якому іншому ринку, з урахуванням попиту і пропозиції, відбувається процес ціноутворення на об'єкти фінансового ринку, тобто встановлення їхньої ціни. Тісно пов'язано з цим компонентом загострення уваги на ринковій природі у визначенні фінансового

ринку шляхом виділення в його трактуваннях компоненту «ринок» (6 ранг).

У рівній кількості досліджуваних визначень (5 ранг) автори відмічають, що фінансовий ринок є складовою фінансової системи та економіки (економічного простору). Складовою або сферою фінансової системи фінансовий ринок визначається у працях [8, с. 23; 12, с. 14]. Зазначимо, щодо економіки науковці таким чином визначають фінансовий ринок: І. О. Школьник [8, с. 22] — важливою складовою ринкової економіки; В. Смагін [7, с. 25] — складною сукупністю економічних відносин, що системно інтегрована у структуру національної економіки; А. Бабенко [9, с. 7] — єдиною, цілісною частиною економічного простору; К. Стрижиченко [13, с. 6] — системоутворювальним елементом нової світової економіки; О. Близнюк, О. Іванюта [10, с. 7] — економічним простором. Отже, наявність у визначеннях фінансового ринку компонентів, що вказують на його належність до фінансової та економічної системи, вказує на важливість взаємозв'язку і взаємодії цього ринку з економікою. Крім того, компонент «розвиток економіки» (8 ранг) підтверджує тезу щодо того, що функціонування фінансового ринку впливає на економічний розвиток, зокрема В. Лук'янов стверджує, що фінансовий ринок забезпечує сталий розвиток національного господарства [14, с. 38]; І. Чуницька вказує на вплив фінансового ринку на економічний розвиток через процеси інвестування

[1, с. 63]; Ю. Сапачук відмічає, що фінансовий ринок сприяє структурному перетворенню економіки в рамках ефективної системи інституцій [15, с. 4].

Одним із підходів у визначенні фінансового ринку є виділення компоненту, у якому його розглядають як сукупність самостійних сегментів (ринків) (7 ранг). Зокрема, В. Лук'янов зазначає, що фінансовий ринок — це сукупність автономних сегментів фінансової системи [14, с. 38] і наполягає на множинному використанні в науковому обігу цього поняття, тобто фінансові ринки.

Отже, розуміючи різновекторність і поліаспектність дослідження сутнісного аспекта фінансового ринку, варто погодитися з О. Любкіною, яка відмічає максимальну ємність за змістом ідіоми «фінансовий ринок», що надає дослідникові широкий простір для вибору контексту вивчення [16, с. 9]. Проте, з другого боку, потрібно чітко усвідомлювати, що визначення фінансового ринку та виділення його видів (сегментів) повинні чітко окреслювати об'єкт дослідження і його площину для можливості застосування відповідних методів кількісної оцінки та аналізу. Узагальнюючи наукові підходи до визначення фінансового ринку, пропонуємо визначати досліджуване поняття щодо врахування основних аспектів, що різнобічно характеризують його, з урахування визначених репрезентативних компонент контент-аналізу та сучасного розвитку цифрової економіки [17, с. 116]. Відтак, фінансовий ринок — це:

- специфічна забезпечувальна сфера фінансової системи, що за своєю суттю є системою економіко-правових відносин, які виникають з приводу формування, використання, обігу, трансформації, розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів (уречевлених у фінансових активах);

- ринок, на якому взаємодіють покупці та продавці фінансових ресурсів, де формується попит і пропозиція на них;
- сукупність фінансових інституцій, що надають фінансові послуги з допомогою відповідної інфраструктури;
- сукупність самостійних сегментів (кредитний, фондовий, валютний, страховий та інші), функціонування яких повинно сприяти досягненню сталого розвитку та економічному зростанню з використанням традиційних та інноваційних фінансових інструментів і технологій.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження наукових підходів до трактування фінансового ринку дозволяє стверджувати таке:

- існують різні підходи до трактування поняття «фінансовий ринок», зокрема інституціональний, ринковий, функціональний, системний, ресурсний, товарний;
- проведений у роботі контент-аналіз дозволив виділити і ранжувати найбільш репрезентативні компоненти, що формують сутність фінансового ринку;
- основними компонентами, що формують трактування фінансового ринку, є: фінансові активи (інструменти, ресурси), система (сукупність) відносин, фінансові інститути (посередники), попит і пропозиція (кон'юнктура), складова (сфера) фінансової системи і складова економіки (економічного простору);
- сутнісне розуміння фінансового ринку є різновекторним і поліаспектним, це поняття є ідіомою, що дозволяє формулювати визначення, які різносторонньо характеризують його особливості.

Література

1. Чуницька І. І. Інфраструктурний потенціал розвитку фінансового ринку в Україні : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ : Національний університет Державної фіскальної служби, 2018. 471 с.
2. Квасницька Р. С. Формування та використання інвестиційного потенціалу інститутів фінансового ринку України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 465 с.
3. Кремень В. М. Методологічні засади розвитку фінансового нагляду в Україні : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Суми : Сумський державний університет, 2018. 519 с.
4. Тарасюк Д. С. Розвиток ринку корпоративних цінних паперів в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2015. 218 с.
5. Дубина М. В. Застосування системного підходу до дослідження ринку фінансових послуг. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 261—266.
6. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Ринок фінансових послуг : навч. посібник. Київ : Знання, 2010. 532 с.
7. Смагін В. Л. Формування та розвиток фінансового ринку в умовах трансформаційної економіки : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 232 с.
8. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія. Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС НБУ, 2008. 348 с.
9. Бабенко А. С. Держава на фінансовому ринку (на прикладі США) : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01. Київ : КНЕУ, 2005. 21 с.
10. Близнюк О. П., Іванюта О. М. Ринок фінансових послуг : навч. посібник. Харків : ХДУХТ, 2017. 256 с.
11. Иванов В. М. Финансовый рынок. Киев : МАУП, 2001. 112 с.

12. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Особливості розвитку фінансового ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 13—17.
13. Стрижиченко К. А. Механізм регулювання фінансового ринку України в умовах нової світової економіки : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Харків : Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2015. 40 с.
14. Лук'янов В. С. Сучасні фінансові ринки : монографія. Київ : Знання, 2013. 479 с.
15. Сапачук Ю. М. Формування стабілізаційних механізмів сучасного фінансового ринку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. 21 с.
16. Любкіна О. В. Теоретичні засади та практика функціонування ринку фінансових активів : монографія. Київ : Ліра-К, 2019. 244 с.
17. Пантелєєва Н. М. Цифрова економіка як ключовий тренд розвитку постіндустріального суспільства : монографія / [авт. кол.] ; за заг. ред. Н. М. Пантелєєвої, С. Ю. Колодія, М. А. Ребрика. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 299 с.

References

1. Chynytska, I. I. (2018). Infrastrukturnyi potentsial rozvytku finansovoho rynku v Ukraini [Infrastructural potential of financial market development in Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Natsionalnyi universytet Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby [in Ukrainian].
2. Kvasnytska, R. S. (2016). Formuvannia ta vykorystannia investytsiinoho potentsialu instytutiv finansovoho rynku Ukrainy [Formation and use of investment potential of financial market institutions of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv: DVNZ «Universytet bankivskoi spravy» [in Ukrainian].
3. Kremen, V. M. (2018). Metodolohichni zasady rozvytku finansovoho nahliadu v Ukraini [Methodological bases of development of financial supervision in Ukraine]. *Doctor's thesis*. Sumy: Sumskyi derzhavnyi universytet [in Ukrainian].
4. Tarasiuk, D. S. (2015). Rozvytok rynku korporatyvnykh tsinnykh paperiv v Ukraini [Development of the market of corporate securities in Ukraine] Candidate's thesis. Lviv: LNU imeni I. Franka [in Ukrainian].
5. Dubyna, M. V. (2016). Zastosuvannia systemnoho pidkhodu do doslidzhennia rynku finansovykh posluh [Application of a systematic approach to the study of the financial services market]. *Problemy ekonomiky — Problems of the economy*, 3, 261—266 [in Ukrainian].
6. Naumenkova, S. V., & Mishchenko, S. V. (2010). *Rynok finansovykh posluh [Market of financial services]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
7. Smahin, V. L. (2008). *Formuvannia ta rozvytok finansovoho rynku v umovakh transformatsiinoi ekonomiky [Formation and development of the financial market in a transformational economy]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
8. Shkolnyk, I. O. (2008). *Finansovyi rynek Ukrainy: suchasnyi stan i stratehiia rozvytku [Financial market of Ukraine: current status and development strategy]*. Sumy: VVP «Mriia-1» LTD, UABS NBU [in Ukrainian].
9. Babenko, A. S. (2005). Derzhava na finansovomu rynku (na prykladi SSHa) [The state in the financial market (on the example of the United States)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
10. Blyzniuk, O. P., & Ivaniuta, O. M. (2017). *Rynok finansovykh posluh [Market of financial services]*. Kharkiv: KhDUKht [in Ukrainian].
11. Ivanov, V. M. (2001). *Finansovyy rynek [Financial market]*. Kiev: MAUP [in Russian].
12. Seliverstova, L. S., & Adamenko, I. P. (2018). Osoblyvosti rozvytku finansovoho rynku [Features of the financial market. Investments: practice and experience]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 9, 13—17 [in Ukrainian].
13. Stryzhychenko, K. A. (2015). Mekhanizm rehuliuвання finansovoho rynku Ukrainy v umovakh novoi svitovoi ekonomiky [The mechanism of regulation of the financial market of Ukraine in terms of the new world economy]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv: Kharkivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Semena Kuznetsia [in Ukrainian].
14. Lukianov, V. S. (2013). *Suchasni finansovi rynky [Modern financial markets]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
15. Sapachuk, Yu. M. (2012). Formuvannia stabilizatsiinykh mekhanizmiv suchasnoho finansovoho rynku [Formation of stabilization mechanisms of the modern financial market]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv: Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
16. Liubkina, O. V. (2019). *Teoretychni zasady ta praktyka funktsionuvannia rynku finansovykh aktyviv [Theoretical principles and practice of functioning of the market of financial assets]*. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].
17. Pantelieieva, N. M., Kolodii, S. Yu. & Rebryk, M. A. (Eds.) (2019). *Tsyfrova ekonomika yak kliuchovy trend rozvytku postindustrialnogo suspilstva [Digital economy as a key trend in the development of post-industrial society]*. Kyiv: DVNZ «Universytet bankivskoi spravy» [in Ukrainian].